

G. van Wyk & B.J. de Klerk

STRATEGIESE BAKENS VIR DIE WISSELWERKING TUSSEN EENHEID, VERSKEIDENHEID EN ROEPINGSVERVULLING IN DIE PLAASLIKE KERK

ABSTRACT

STRATEGIC BEACONS FOR THE INTERACTION OF UNITY, DIVERSITY AND CALLING IN THE LOCAL CHURCH

Every local church, although part of a greater denomination, finds itself in a unique context with unique ministerial needs. It is of the utmost importance for every local church to be contextual in its ministry. To make this possible a Scriptural view of the interplay between the unity of the church, the diversity of the church and the fulfilment of the calling of the church, currently not existing, is a key factor. The primary goal of this article is to provide guidelines to churches to assure the contextualisation of their calling and ministerial strategy. Beacons were developed in the light of the Scriptural interplay and presented as guidelines for the local church. The beacons are, in short: 1. Identifying the unique context; 2. Ascertaining of the current interplay; 3. Ascertaining of the Scriptural interplay; 4. Breaking through traditions; 5. Creating balance in the interplay; 6. Ensuring unity in communal interest; 7. Ensuring diversity, not in own interest; 8. Accommodating each other.

1. INLEIDING

Vanuit die gereformeerde tradisie word vrae gestel oor die effektiwiteit van die kerk in 'n snel veranderende samelewing en veelbesproke postmoderne konteks (Vorster 1996:23). Hiermee saam dwing die dalende lidmaatgetalle van

Ds. G. van Wyk, Skool vir Kerkwetenskappe, Fakulteit Teologie, Noordwes-Universiteit, Potchefstroom Kampus, Potchefstroom 2531.

Prof. B.J. de Klerk, Skool vir Kerkwetenskappe, Fakulteit Teologie, Noordwes-universiteit, Potchefstroomkampus, Potchefstroom 2531. E-pos: Ben.DeKlerk@nwu.ac.za.

kerke in hierdie tradisie tot 'n dringende besinning oor die roepingsvervulling van plaaslike kerke (De Kock 2005:1). In die afgelope vyftien jaar het die konteks waarin gemeentes hulle bevind, wesenlik verander (Venter 2004:45-57). Die veranderde multikulturele konteks waarin baie kerke van Suid-Afrika hulle tans bevind, stel groot uitdagings aan die kerke se roepingsvervulling, meer spesifiek wat die plaaslike kerklike bediening betref (Schalekamp 2005:1-4).

Die uitdagings waarop die kerke moet antwoord, het dikwels onenigheid tot gevolg omdat verskil word oor die wyse waarop aan hierdie roeping beantwoord behoort te word. 'n Voorbeeld hiervan is kerksang. Sommige meen dat dit veral nodig is om ter wille van die jeug steeds relevant en eietyds te wees vir die jeug wat woordgebruik in kerksang betref, terwyl ander meen dat dit onnodige en ongeregverdigde veranderinge is. Verskeie soos hierdie het dikwels polarisasie tot gevolg (Vorster 2004:34-36).

Roepingsvervulling en bedieningstrategie op plaaslike vlak word wesenlik beïnvloed deur die ekklesiologiese temas van kerklike eenheid, verskeidenheid en roeping. Paulus erken die waarde van 'n meerdere vergadering en so 'n vergadering se uitspraak (Handelinge 15 en 16) en tog laat hy verbasende ruimte vir gelowiges om te verskil in die uitleef van hul roeping (Romeine 14). Die mees verbasende optrede van Paulus, waarin dit wil voorkom of hy sy eie oortuigings verloën, word in Handeling 21:17-26 gevind.

In die lig van bogenoemde is die vraag wat in hierdie artikel ondersoek word: "Watter rol speel die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling in die bepaling van die roeping en bedieningstrategie van die plaaslike kerk?" Die metodes wat in hierdie artikel gevolg word, is literatuurstudies, waar nodig 'n grammaties-historiese eksegetiese metode en 'n kwalitatiewe empiriese metode. Die werkplan in die artikel is om eers vas te stel wat die huidige Suid-Afrikaanse situasie rakende die onderwerp is, om daarna deur 'n ondersoek van Handeling 21:17-26 'n Skriftuurlike snit te maak, om 'n empiriese indruk van die situasie in drie Gereformeerde gemeentes te verkry en om laastens enkele strategiese bakens vir die plaaslike gemeente te bied.

2. DIE HUIDIGE SUID-AFRIKAANSE SITUASIE

Hoe lyk die Suid-Afrikaanse konteks ten opsigte van die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling in die bepaling van die roeping en bedieningstrategie van die plaaslike kerk?

Die gesprek oor kerklike eenheid en verskeidenheid geskied tans binne 'n sterk rasionalistiese paradigma, maar die jonger geslag benader die problematiek uit 'n meer empiriese hoek omdat die rede alleen probleme in die

praktyk nie blyk op te los nie (Smit & Vorster 2000:516). Die invloed van Kant, Schleiermacher en Hegel kan hierin opgemerk word. Volgens Kant is daar nie verskille nie, maar eerder 'n verskeidenheid moontlikhede. Diegene wat om ruimte vir verskeidenheid in kerklike bediening pleit, word dikwels beskou as aanhangers van Kant se filosofie. Verskeidenheid moet daarom gekwalifiseer word omdat dit nie *per se* goed of sleg is nie (vgl. Gaarder 1999:270). Schleiermacher meen ervaring bepaal waarheid. Hierdie subjektiewe beskouing van ervaring en waarheid wat vandag nog voorkom, bring uiteenlopende standpunte mee oor die balans tussen eenheid en verskeidenheid (Walker 1992: 630). Volgens Hegel bepaal die situasie die reaksie, wat gevolglik uitloop op die nuwe sintese wat noodwendig geldig moet wees. Eenheid en verskeidenheid is egter nie net twee teenpole soos 'n tese en antitese wat 'n nuwe sintese tot gevolg het nie. Hegel se denke gee aanleiding daartoe dat 'n oplossing gesoek word deur bloot kompromieë na weerskante te maak (Walker 1992:631-633).

Die nadraai van die ekumeniese beweging, soos aangetref in die kerke van Suid-Afrika, dwing tot besinning oor waar kerklike eenheid lê en waarin verskeidenheid wel geoorloof is. Bewaring van eenheid te midde van verskille en verskeidenheid is steeds nie in gereformeerde kringe bemeester nie en eenheid en verskeidenheid word oor die algemeen noodwendig verstaan as twee teenpole (vgl. Spoelstra 2003:28-29; Du Plooy 2005:18-20). Die opkoms van die postmodernisme met 'n nuwe belangstelling in die metafisiese en godsdiens bied aan die kerk nuwe geleenthede vir evangelisasie wat die roepingsvervulling van plaaslike kerke kan laat toeneem (Smit & Vorster 2000: 520-521). Die postmodernisme het 'n aversie van kerk in geïnstitusionele gesagsvorme, wat sal meebring dat 'n kerk in geïnstitusionele tradisionele vorm moeilik effektief in hierdie konteks sy roeping sal kan vervul (Hendriks 2001:34). Op die groot uitdagings wat die postmodernisme die kerk bied ten opsigte van bediening en evangelisasie moet antwoorde gegee word. Hierdie antwoorde is soms uiteenlopend, selfs polariserend, en 'n bedreiging vir kerklike eenheid.

Die huidige Suid-Afrikaanse konteks sowel as die opkoms van die postmodernisme dwing dus tot 'n deeglike besinning oor die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling van die plaaslike kerk, juis omdat dit toenemend oneffektief blyk te wees. 'n Verskeidenheid bedieningspatrone sal noodwendig die gevolg wees van die feit dat gemeentes hul roepings kontekstueel vervul. 'n Gebrek aan verskeidenheid toon oneffektiwiteit, ongehoorsaamheid en dat ander sake, en nie roeping nie, in gemeentelike aktiwiteite die pas aangee.

Dit is eerder die uitsondering as die reël dat 'n plaaslike kerk uit gereformeerde tradisie 'n gedokumenteerde roepingsformulering navolg en bedieningstrategie toepas. By diegene waar so 'n verantwoorde aanslag nie teen-

woordig is nie, word 'n bedieningspatroon dikwels gevolg wat oorgeërf is van die kerktradisie (Nel 1994:18-19). Hierdie bedieningspatroon neem nie soseer die konteks en spesifieke roeping van daardie plaaslike kerk in ag nie. Die meeste aandag van die predikant, ouderlinge en diakens is gerig op die gemeente en die instandhouding van die strukture, met nouliks aandag aan die verhoudings in die gemeente en na buite. Die herder-kuddemodel is besonder gepas om hierdie strategie uit te druk (Vorster 1997:268). Die herder fokus primêr op die bestaande kudde om hulle in hul daaglikse versoekinge en traumas te versorg, te beskerm en te bemoedig. Die kudde geniet weer die aandag en verwelkom die moeite wat gedoen word om hulle op te bou en in stand te hou.

3. HANDELINGE 21:17-26 OOR DIE DIE WISSELWERKING TUSSEN EENHEID, VERSKEIDENHEID EN ROEPINGSVERVULLING IN PLAASLIKE BEDIENING

3.1 Die belang van Handeling 21:17-26

Hier word gepoog om tot 'n "verstaan" te kom van hoe die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling volgens die Skrif behoort te funksioneer. Hiervoor word die verloop van gebeure in die Skrif ondersoek wat in Handeling 21:17-26 kulmineer. Weens die unieke rol wat die apostels met hul apostoliese gesag en bediening in Handeling 21 speel, is Handeling 21 daarby nie maar net 'n deskriptiewe teks met informasie nie, maar openbaring van God aangaande sy handeling met die kerk en die funksionering daarvan (Stott 1990:5, 6). Wanneer insig met betrekking tot die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling dus uit die boek Handeling 21 verkry word, kan dit nie net gesien word as deskriptief van aard nie; dit is in wese deel van die Godsopenbaring.

Die gebeure, soos beskryf in Handeling 21:17-26, laat vrae ontstaan oor die wisselwerking tussen kerklike eenheid (eenheid tussen Griekssprekende Christene en Joodse Christene), verskeidenheid (verskille tussen Griekssprekende Christene en Joodse Christene) en roepingsvervulling (Paulus wil albei groepe effektief bedien en tree sodoende oënskynlik teenstrydig op) in Paulus se bediening — die situasie dus waarin hy hom bevind. Die boek sowel as die perikoop is tipiese voorbeelde van kerugmaties-historiese narratief, oftewel 'n "historical monograph" (Palmer 1993:2). Hierdie genre, van toepassing op die hele boek, sluit per definisie ook direkte rede in soos dié in

vers 23-25 van die perikoop (Kistemaker 1990:8; Palmer 1993:29). Die identifisering van hierdie perikoop as kerugmaties-historiese narratief impliseer dat dit spesifieke historiese gebeure verhaal, maar nie slegs met die doel om te verhaal (vertel) nie (Kistemaker 1990:32,33; Johnson 1992:15). Agter hierdie narratief lê 'n spesifieke kommunikasiedoel, soos Lukas self ook in Handeling 1 aandui. Die direkte rede wat in hierdie perikoop voorkom, behoort daarom in dieselfde lig beskou te word. Lukas gee ook 'n getroue weergawe van die direkte rede (Kistemaker 1990:11).

Die ter sake perikoop beskryf gebeure wat spesifiek handel oor Paulus se bediening aan die einde van sy derde sendingreis. In hierdie stadium (48 n.C. — indien aanvaar word dat Handeling 21 dieselfde gebeure verhaal as Galasiërs 2) het die Christelike kerk reeds ver uitgebrei en hom in diverse kontekste gevestig (Joubert 1999:1411). Die rede waarom Paulus in hierdie stadium van sy bediening na Jerusalem gegaan het, was onder andere om die eenheid van die kerk te bevorder deur verteenwoordigers van die gelowiges uit die heidennasies en Joodse gelowiges byeen te bring (Kistemaker 1990:762). Die gebeure in die perikoop moet dus in die lig hiervan benader word.

Die bediening waarvan Paulus hier vertel het, was spesifiek sy bediening onder die heidennasies in die algemeen (vers 19). Die wet is nog steeds nougeset deur Jode wat in Christus geglo het, nagekom. Dit word gestel in kontras met Paulus se beweerde dislojaliteit aan die besnydenis en tradisie in vers 21. Paulus word daarvan beskuldig dat hy Jode leer om nie die gebruike van die Joodse tradisie na te kom nie. Dit is opmerklik dat Jakobus in hierdie vers slegs praat van die besnydenis en gebruike/tradisie en nie van die wet nie. Uit die konteks van verse 20 en 22 word duidelik dat die klem op die kontras tussen die nakoming van die wet as iets anders as nakoming van besnydenis en tradisie lê. Jakobus het dit nie net oor die tradisies, soos die beskuldiging gelui het nie, maar oor die gehoorsaamheid van die wet. Die tradisies en die wet word so in hierdie perikoop gewiggel — asof dit sinoniem behoort te wees.

3.2 Die gedagtegang van Handeling 21:17-26

Die gedagtestrekking van die perikoop kan soos volg opgesom word: Uit kommer vir 'n breuk in die eenheid (waarvoor Paulus gekom het) maak Jakobus aan Paulus die voorstel om so op te tree dat die gerugte wat die gemeente in Jerusalem bereik het, as vals uitgewys word. Paulus gee toe en doen wat Jakobus voorgestel het. In Handeling 21:17-26 plaas Paulus groter klem op sy eenheid met die Joodse Christene om die balans in die wisselwerking tussen eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling te herstel. Wat die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling betref, blyk dit so te wees dat groter klem op enige van die drie beginsels geplaas kan word

ter wille van die herstel van die balans. Só 'n optrede is dus 'n kwessie van korrekte optrede binne 'n bepaalde konteks om aanstoot te vermy, eerder as 'n soort huigelary.

Paulus beskou die uitvoer van sy bediening as die vervulling van sy roeping wat hy van Jesus Christus self ontvang het om die evangelie van God se genade te verkondig (vers 19). Kerklike bediening is per definisie roepingsvervulling. Paulus het baie streng Joodse Christene as teenstanders gehad met wie hy eenheid in Christus wou handhaaf (vers 20). Kerklike eenheid moet selfs met die strengste van strominge gehandhaaf word, tensy die kern van die evangelie daardeur aangetas word. Die valse beskuldiging het gehandel oor die Joodse tradisie en nie daaroor dat Paulus ongehoorsaam aan die wet was nie en het dus nie aan die hart van die evangelie geraak nie. Tog, al was dit nie ingrypend nie, het Paulus steeds gepoog om die eenheid te handhaaf in die lig daarvan dat dit 'n eintlik middelmatige saak was (vers 21). Selfs al is kerklike verskille middelmatig, moet die eenheid bewaar word. Die nakoming van hierdie gelofte impliseer nie 'n erkenning dat hierdie handeling noodsaaklik is vir verlossing nie (vers 23, 24). Paulus kan daarom ter wille van die eenheid met die gelofte en ritueel wat Jakobus voorskryf, saamgaan. Enige optrede wat nie met die kern van die evangelie in stryd is nie, is akkommodeerbaar. Paulus sou dus hier die wet nakom om die eenheid te bewaar sonder om by 'n argument of stryd betrokke te raak. Dit is juis sy vryheid van die wet wat gemaak het dat hy hom vrywillig daaronder kon stel om aanstoot uit die weg te ruim (vers 24). Hierdie offer sou inderdaad volbring word as 'n offer wat deel uitgemaak het van die Mosaïese wet. Paulus laat dus hier in werklikheid toe dat Christene nog volgens die ou gebruike offers bring (vers 26).

Paulus se unieke roeping tot 'n spesifieke deel van die bevolking het tot gevolg gehad dat sy bediening daar anders uitgesien het as die bediening in die kerk van Jerusalem. Vir Paulus het die konteks die bedieningstyl bepaal. Hierdie saak is egter eers op 'n kerklike vergadering uitgeklaar. Paulus offer dus nie die eenheid op ter wille van sy unieke bediening nie, maar beskou die twee as versoenbaar met mekaar: verskeidenheid binne eenheid. Hy het ter wille van die swakker broers opgetree om die eenheid te bewaar. Die broers se swakheid was daarin geleë dat hulle nie die vryheid wat Christus bewerk het, ten volle omhels het nie. Deur die reiniging en offers saam met die ander mans te verrig het Paulus homself nie verloën deur te erken dat dit nodig was vir redding nie.

Hierdie gelowiges uit die heidennasies het baie anders daar uitgesien as die lidmate van die kerk in Jerusalem. Tog het hulle hulleself beskou as één met daardie kerk. Paulus het weens sy roeping onder hierdie gelowiges gewerk, maar nie van hulle verwag om hulle eenheid met die Jerusalemse

kerk prakties uit te druk deur die Joodse tradisies na te kom nie. Hy het die verskeidenheid wat onder die gemeentes bestaan het, nie beskou as 'n teenpool van die eenheid nie.

3.3 Beginsels uit Handeling 21:17-26

Die beginsels wat uit hierdie Skrifgedeelte (en ander soos Galasiërs 2:11-14 en Galasiërs 3:1-6; 1 Korintiërs 9:1-23; Romeine 14:1-12 en Romeine 14:13-23) afgelei kan word, is die volgende:

3.3.1 Kerklike eenheid en verskeidenheid is nie teenpole wat onversoenbaar met mekaar is nie. Geen kulturele, sosiale, etniese of enige ander oorweging mag in aanmerking geneem word om eenheid te bepaal nie. Selfs groot sosiale en kulturele verskille behoort akkommodeerbaar te wees. Die eenheid bestaan daarom te midde van verskeidenheid. Die verhouding is eerder 'n verskeidenheid te midde van die eenheid, oftewel 'n verskeidenheidseenheid. Die aard van die eenheid laat ruimte vir verskeidenheid op plaaslike vlak. Die beginsel is dat bedieningskonteks bepalend is vir bedieningsvorm. Hierdie feit noodsaak kerklike verskeidenheid, indien by hierdie Skriftuurlike beginsel gehou word. Wanneer op roepingsvervulling gefokus word, soos in die geval van Paulus, kan die verskeidenheid binne die eenheid geakkommodeer word.

3.3.2 Wat die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling betref, blyk dit dat groter klem op enige van die beginsels geplaas kan word ter wille van die herstel van die balans. Só 'n optrede is eerder 'n kwessie van korrekte optrede binne 'n bepaalde konteks om aanstoot te vermy en effektief te bedien, as blote huigelary. Kerklike bediening is per definisie roepingsvervulling. In hierdie roepingsvervulling kan kerklike eenheid selfs met die strengste van strominge gehandhaaf word, tensy die kern van die evangelie daardeur aangetas word. Selfs al is kerklike verskille middelmatig, moet die eenheid bewaar word. Optredes wat nie in stryd is met die kern van die evangelie nie, behoort akkommodeerbaar te wees. Die waterskeiding vir die bepaling van eenheid is slegs die evangelie van genade en verlossing deur geloof in Jesus Christus. Wanneer die hart van die evangelie aangetas word om sogenaamde eenheid te bewaar, of verskeidenheid te akkommodeer, moet dit veroordeel word. Of negatief gestel: Slegs wanneer verskille afbreuk doen aan die evangelie, kan dit nie geakkommodeer word nie.

3.3.3 Wanneer verskille in die kerk voorkom, moet die een die ander altyd as broer en suster in Christus ag. Vanuit hierdie eenheid in Christus moet die verskeidenheid in liefde geakkommodeer en nie veroordeel word nie. Die meer behoudende groep/standpunt mag daarom nie die meer vrydenkende groep/standpunt veroordeel nie. Kerklike eenheid moet verskeidenheid in sy midde ak-

kommodeer. Wanneer beide groepe op roepingsvervulling fokus, is harmonie moontlik. Die meer vrydenkende groep/standpunt mag nie op die meer behoudende groep/standpunt neersien nie. Die meer vrydenkende groep/standpunt moet die meer behoudende groep/standpunt akkommodeer in soverre die verskil 'n geloofskrisis teweeg kan bring. Die beeld van die kerk in die oë van die wêreld moet te alle tye bewaar word.

4. EMPIRIESE GEGEWENS: KWALITATIEWE NAVORSING

4.1 Die fokus van die empiriese ondersoek

Heitink (1999:229-231) beskryf drie metodes van empiriese navorsing, naamlik beskrywende navorsing, verkennende navorsing en die toets van hipoteses. Hy beskryf hierdie metodes as volg:

- Beskrywende navorsing fokus op 'n sistematiese beskrywing van 'n tema op grond van empiriese data.
- Verkennende navorsing beklemtoon die verduideliking en interpretasie van gegewens waarvan min bekend is en geen teorie daaromheen ontwikkel is nie.
- In navorsing waar die geldigheid van bepaalde hipoteses getoets word, word bepaal of geldige verbande tussen die werklikheid en die teoretiese grond bestaan.

In hierdie empiriese studie word verkennend navorsing gedoen om te bepaal wat die beskouing is van Gereformeerde lidmate in die Ooste van Pretoria oor die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling. Hierdie empiriese navorsing word gedoen aan die hand van 'n kwalitatiewe ondersoek wat gestruktureerde onderhoude behels met 'n toetsgroep: Nege in-diepte-onderhoude is gevoer met drie persone in elke gemeente uit drie verskillende gereformeerde tradisies, naamlik dié van die Nederduits Gereformeerde Kerk (NGK), die Nederduitsch Hervormde Kerk (NHK) en die Gereformeerde Kerke in Suid-Afrika (GKSA).

Vrae rakende eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling is aan die nege persone, drie uit elke gemeente gevra om hul begrip en insig in die wisselwerking daarvan te toets. Die drie persone was 'n lid van die kerkjeug (van enige geslag), 'n volwasse vrou en 'n volwasse man. Die vrae oor die drie aspekte het onder andere die volgende probeer vasstel: Begrip van eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling, die belang van die drie eienskappe binne die plaaslike gemeente, die beleving van eenheid, die uniekheid van die

gemeente (verskeidenheid) en roepingsvervulling. Vrae oor die eenheid het onder andere kerklike vergaderings se belang en funksionering onder die loep geneem. Vrae oor verskeidenheid het onder andere na die konteks en die verwerking van die konteks in die gemeente se roepingsvervulling in ag geneem. By roepingsvervulling het die belang van 'n eie roeping aandag geniet. Telkens is na die verhouding van eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling onder elk van die drie aspekte gevra.

4.2 Afleidings uit die empiriese ondersoek

Die afleidings uit die empiriese ondersoek wat vir hierdie artikel ter sake is, kan saamgevat word in vyf belangrike punte:

4.2.1 Al die toetspersone ag eenheid van hul gemeente met ander gemeentes in 'n bepaalde kerkverband as belangrik. Die motivering hiervoor sentreer om die hulp wat gemeentes so aan mekaar kan bied, beter roepingsvervulling en behoud van identiteit. Alhoewel daar konsensus is dat eenheid in Jesus Christus gesetel is, word eenheid in verskillende kerkverbande verskillend beskou. Die hoofsake waarin eenheid gesien word, is kerklike vergaderings, bedieningstyl en tradisie. Kerkverband word gesien in die lig van gemeenskaplike belange wat veral op kerklike vergaderings bespreek word. In ander gevalle staan die respondente skepties teenoor die waarde van hierdie vergaderings vir die plaaslike bediening. Verskeidenheid word nie negatief beoordeel en as 'n teenpool van kerklike eenheid gesien nie, behalwe waar die verskille so ingrypend is dat dit die eenheid bedreig. Lidmate is nie pertinent bewus van die bydrae wat kerklike eenheid in kerkverband tot roepingsvervulling van die plaaslike kerk maak nie.

4.2.2 Die Skriftuurlikheid van kerklike verskeidenheid word deur feitlik al die toetspersone erken. Die noodsaak vir kerklike verskeidenheid word gekoppel aan die verskeidenheid onder die mensdom wat toegeskryf word aan kulturele verskille, persoonlike smaak en verskillende gawes asook roeping. Eenheid word nie gesien as eendersheid nie; tog is daar nie eenstemmigheid daaroor dat ruimte vir verskeidenheid noodwendig tot roepingsvervulling kan bydra nie. Die effektiwiteit van kerklike bediening asook die instemming van die meerheid in die gemeente word aangevoer as rede en voorwaarde om die bedieningstyl aan te pas. Anders gestel: wanneer die bedieningstyl nie meer roepingsvervulling effektief tot gevolg het nie, behoort dit aangepas te word mits die meerderheid saamstem. Dit wil voorkom of die omgewing waarin die betrokke gemeentes geleë is, in sommige gevalle 'n invloed op die bediening het en in ander gevalle weer nie. Die omgewing waarin die gemeentes geleë is, word nie deurgaans beskou as 'n faktor wat bydra daartoe om die Here se roeping vir daardie gemeente te bepaal nie.

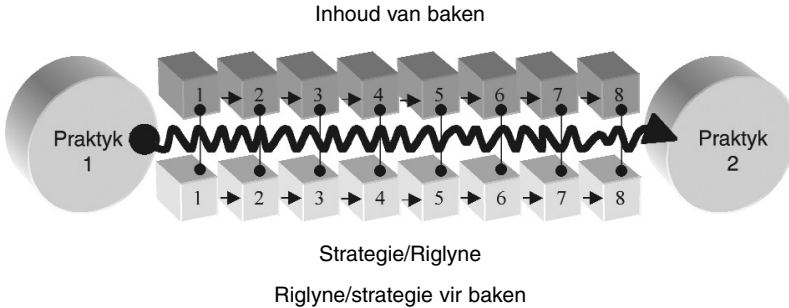
4.2.3 Roepingsvervulling word beskou as die kern bestaansdoel van die kerk. Die onderskeie respondente beskou roepingsvervulling egter verskillend. Die respondente meen elkeen dat hulle wel hulle roepings vervul soos hulle dit beskryf het. Sommige meen dat hulle wel 'n mate van uniekheid in hul roepingsvervulling besit, en die ander glo nie dat hulle werklik 'n unieke rol het om te vervul nie. Kerklike roepingsvervulling word beskou as 'n saambindende en versoenende faktor in situasies van kerklike konflik.

4.2.4 Toe die toetspersone gevra is om die verhouding tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling te beskryf, het dit duidelik geword dat hulle tot nou toe nie pertinent bewus was van die spesifieke wisselwerking nie. Hulle kon egter wel die verbande trek in die lig van die onderhoud. Uit die onderhoude het 'n meer Skriftuurlike beskouing van die wisselwerking na vore gekom as wat in elke betrokke gemeente se bedieningstrategie duidelik geword het.

4.2.5 Elkeen van die toetspersone meen dat 'n deeglike kennis van die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling tot meer effektiewe bediening en gemeentelike groei kan bydra, maar dat hulle nie glo dat hul gemeentes dit tans begryp en volgens die beginsels optree nie.

5. STRATEGIESE BAKENS: RIGLYNE VIR DIE BEPALING VAN 'N SPESIFIEKE ROEPING EN STRATEGIE IN DIE LIG VAN KERKLIKE EENHEID, VERSKEIDENHEID EN ROEPINGSVERVULLING

Praktiese teologie, wat volgens Heitink te make het met die bemiddeling van die Christelike geloof in die praktyk van die gemeenskap, mik onafwendbaar op verandering (Heitink 1999:202). Die strategiese proses wil voorstelle maak vir die weg waarlangs hierdie verandering kan plaasvind. Die strategiese perspektief wil die "wie doen wat" met die "hoe" en "om welke rede" met mekaar verbind. In hierdie onderdeel moet praktykteoretiese voorstelle gemaak word om vanaf die huidige praktyk by die nuwe verlangde praktyk uit te kom waarvolgens die nodige verandering kan plaasvind sodat die gemeente uiteindelik opgebou en uitgebrei kan word. Die beginsels uit Handeling 21 en ander Skrifgedeeltes (punt 3.3 hierbo) dra hoofsaaklik by tot die formulering van die agt bakens waarby verby beweeg moet word wanneer 'n gemeente oor sy spesifieke roeping en bedieningstrategie besin (Figuur 1). Hierdie artikel wil dus nie 'n bedieningstrategie op sigself aanbied nie.

Figuur 1: Metodiek vir die bepaling van 'n spesifieke roeping en bedieningsstrategie

Die volgende strategiese bakens kom aan die orde:

- Baken 1: Identifisering van unieke konteks
- Baken 2: Vergewis van huidige wisselwerking
- Baken 3: Vergewis van Skriftuurlike wisselwerking
- Baken 4: Deurbreek van tradisies
- Baken 5: Skep van balans in wisselwerking
- Baken 6: Bewerking van eenheid in gemeenskaplike belang
- Baken 7: Bewerking van verskeidenheid nie in eie belang nie
- Baken 8: Akkommodering van mekaar

Omdat elke plaaslike kerk/gemeente hulleself in 'n unieke konteks bevind, is dit moeilik om gespesifiseerde praktiese riglyne te gee vir hoe om die beginsels uit te voer. Die voorstelle wat dus gemaak word, is eerder kursories en rigtinggewend as omvattend. Dit is immers getrou aan die hipotese van hierdie artikel om nie voorskriftelik te wees met betrekking tot die bedieningspraktiek nie.

5.1 Baken 1 — Identifisering van unieke konteks

Die huidige Suid-Afrikaanse multikulturele konteks, sowel as die opkoms van die postmodernisme, dwing tot 'n deeglike besinning oor die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling van die plaaslike kerk wat toenemend oneffektief blyk te wees (vgl. punt 2). Weens die geweldige verskeidenheid wat tans in die Suid-Afrikaanse samelewing aanwesig is, word 'n sterk appèl tot die plaaslike kerk gerig om hom van sy unieke konteks te vergewis en sy bediening so aan te pas dat dit uiteindelik effektief in sy konteks bedien.

Wanneer gemeentes hul roepings kontekstueel vervul, sal 'n verskeidenheid bedieningspatrone daarom noodwendig die gevolg wees. 'n Gebrek aan verskeidenheid, en dus 'n duidelike eendersheid, toon oneffektiwiteit en ongehoorsaamheid van 'n gemeente aan sy spesifieke roeping. Verder dui dit ook daarop dat ander sake, en nie roeping nie, in gemeentelike aktiwiteit die pas aangee (vgl. punt 2).

5.1.1 Praktiese riglyne

Dit is noodsaaklik dat 'n gemeente sy eie identiteit ook vind in die konteks waarin die Here daardie gemeente geplaas het. Die konteks en omgewing van die gemeente is seker die grootste hulpmiddel vir 'n kerkraad om die Here se spesifieke roeping vir daardie gemeente te bepaal.

'n Konteksanalise is daarom nodig om eerstens die unieke omstandighede van die gemeente duidelik in konkrete terme te kan uitspel, en tweedens elemente in die konteks te kan identifiseer wat om bediening roep. Die kerkraad kan hierdie analise deeglik doen deur 'n aparte geleentheid net hiervoor te skep (bosberaad/dinkskrum).

Omdat die gemeentes in die ooste van Pretoria nie hul omgewing deurgaans beskou as 'n faktor wat daartoe bydra om die Here se roeping vir daardie gemeente te bepaal nie (vgl. punt 4.2), kan die gemeentes in daardie gebied gesamentlik hulle spesifieke konteks bepaal. Die gemeentes kan gevra word om skriftelike insette te lewer en/of vryelik opinies in 'n gespreksbyeenkoms te lug. So 'n gesamentlike oefening kan vir eenheid en verskeidenheid oor kerkgrense heen van waarde wees en kan meehelp dat roepingsvervulling gekoördineer word en nie in kompetisie met mekaar aangepak word nie. Dit kan dan as model dien vir gemeentes in soortgelyke situasies.

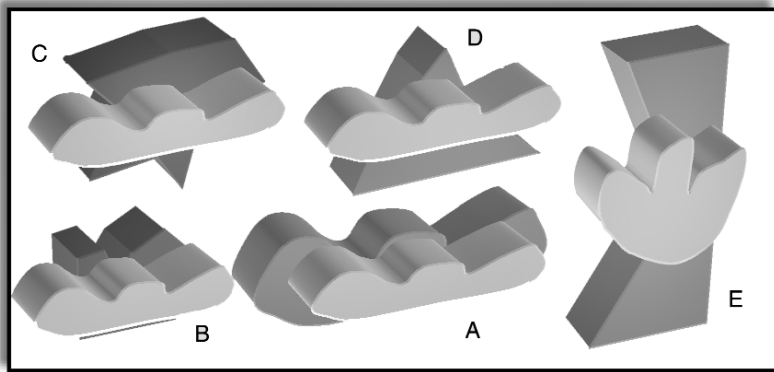
5.2 Baken 2 — Vergewis van huidige wisselwerking

Dat die kerk een is, tog 'n verskeidenheid toon, maar steeds dieselfde roeping het, is 'n feit wat tot dusver meestal nie in berekening gebring is by die bepaling van 'n gemeente se spesifieke roeping en bedieningstrategie nie (vgl. punt 4.2). Dit gee aanleiding tot verwarring en konflik.

Dit is vir 'n kerkraad noodsaaklik om hierdie wisselwerking deeglik te begryp: eerstens om verantwoordelik om te gaan met kerklike eenheid met ander kerke binne en buite dieselfde kerkverband; tweedens om te weet in watter mate hulle gemeente wel uniek kan wees en laastens steeds roepingsvervulling as hul hoogste opdrag na te jaag. Die feit dat hierdie wisselwerking tot nou toe nog nie deeglik uitgewerk is nie, skep verwarring en bring gevolglik mee

dat eenheid en verskeidenheid in die algemeen verstaan word as twee teenpole van mekaar (vgl. punt 2). Dit bring oënskynlike spanning na vore. Die klem lê dikwels eerder op eenheid en roepingsvervulling ten koste van 'n Skriftuurlike begrip van kerklike verskeidenheid. 'n Fokus op roepingsvervulling word tans genoem as 'n weg uit kerklike konflik en sal waarskynlik 'n rol speel in die hantering van die oënskynlike spanning tussen kerklike eenheid en verskeidenheid.

In Figuur 2 word voorgestel hoe die kerklike landskap daar uitsien in die lig van 'n afwesigheid van 'n deeglike wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling.

Figuur 2: Gevolg van huidige gebrek aan wisselwerking

Elkeen van die groter vorms stel 'n unieke konteks voor. Die vorm wat in die geval van konteks A goed pas, dui op 'n gemeente wat die konteks wel verken in die bepaling van hul roeping en bedieningstrategie. Daar is dus kongruensie. Maar omdat dit in die geval van konteks A werk, sal dit nie in enige ander kontekste (B, C, D) sonder meer oorgeneem kan word nie. Wanneer die roeping en strategie nie met die konteks kongruer nie, neem effektiwiteit in roepingsvervulling drasties af. Selfs al word daar gepoog om kosmeties of kunsmatig "anders" te wees soos by E, sal die gemeente steeds nie effektief wees nie.

5.2.1 Praktiese riglyne

Die kerkraad kan bewus gemaak word van die problematiek deur in die lig van die konteksanalise vrae te formuleer en aan hulle te rig om te beantwoord, wat hulle aandag op die probleem sal vestig. 'n Voorbeeld mag wees: "Ons

het in ons konteksanalise bevind dat ons geweldig baie jeuglidmate het en besluit het dat die Here ons roep om hulle beter te bedien. Watter beperkinge plaas ons eenheid in kerkverband op die wyse waarop ons dit kan doen?”

So kan die kerkraad tot die besef gebring word dat daar konflikterende gedagtes bestaan rakende kerklike eenheid en verskeidenheid, en dat hulle indringend hulleself oor 'n Skriftuurlike wisselwerking moet vergewis as hulle die gemeente verantwoordelik wil toerus en begelei tot roepingsvervulling in die konteks waar die Here hulle geplaas het.

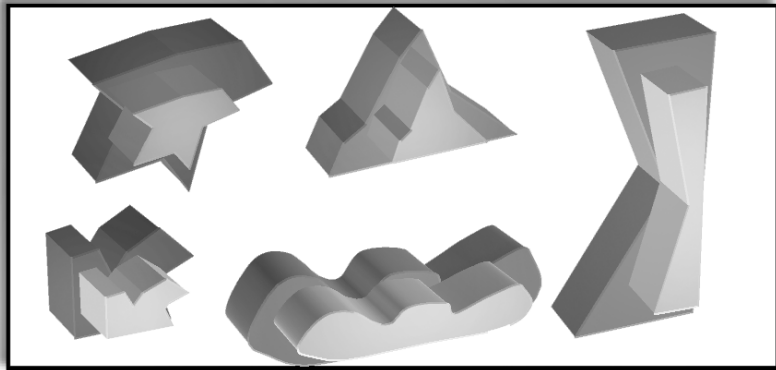
Dit is veral van toepassing vir die Gereformeerde gemeentes in die Ooste van Pretoria. Elkeen van die toetspersone glo nie dat hul kerkrade dit tans begryp en volgens die beginsels optree nie (vgl. punt 4.2). Bewusmaking hoort dus eerder te fokus op die kerkrade as op die gemeentedele.

5.3 Baken 3 — Vergewis van Skriftuurlike wisselwerking

Nadat die konteksanalise voltooi is en perspektief geplaas is op die huidige gebrek aan 'n deeglike wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling, is dit nodig om 'n Skriftuurlike beskouing daar te stel.

Die basiese inhoud daarvan kan as volg genoem word: Kerklike eenheid en verskeidenheid is nie teenpole wat onversoenbaar is nie. Beide is noodsaaklik. Geen kulturele, sosiale, etniese, of enige ander oorweging mag in aanmerking geneem word om eenheid te bepaal nie. Sels groot sosiale en kulturele verskille behoort akkommodeerbaar te wees. Die eenheid bestaan daarom te midde van verskeidenheid. Die verhouding is eerder 'n verskeidenheid te midde van die eenheid, oftewel, 'n verskeidenheidseenheid. Ruimte vir verskeidenheid is noodsaaklik sodat plaaslike kerke ruimte het om hul konteks te verreken in die bepaling van hul spesifieke roeping en bedieningstrategie. Die aard van die eenheid laat daarom ruimte vir verskeidenheid op plaaslike vlak om effektiewe roepingsvervulling te verseker.

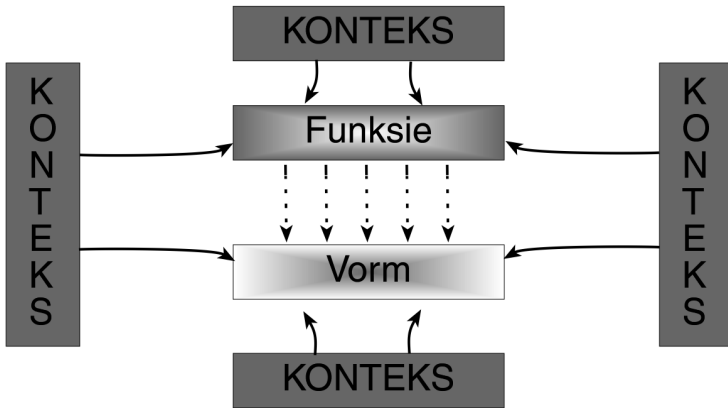
Die diagram hieronder in Figuur 3 beeld die Skriftuurlike wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling uit. Indien kerklike eenheid so uitgedruk word dat genoegsame ruimte beskikbaar is vir 'n plaaslike kerk om in sy konteks aan te pas en sy roeping effektief te vervul behoort 'n Skriftuurlike wisselwerking wat funksioneer, skematies as volg uitgedruk te kan word:

Figuur 3: Skriftuurlike wisselwerking

Elkeen van die groter vorms dui 'n unieke konteks aan wat in die samelewing voorkom. Die eenheid word sigbaar in die roepingsvervulling van elke gemeente in sy konteks. Die kongruensie van die vorms binne elke konteks dui aan dat die plaaslike kerk/gemeente sy spesifieke konteks verreken in die bepaling van sy spesifieke roeping en bedieningstrategie.

Die beginsel is dat bedieningskonteks bepalend is vir die spesifieke bedieningsfunksie wat aanleiding gee tot 'n unieke bedieningsvorm. In Figuur 4 hieronder word dit diagrammaties uitgebeeld dat die bedieningskonteks 'n invloed uitoefen op die spesifieke funksie van die plaaslike kerk asook die kerk se bedieningsvorm. Verder word die bedieningsvorm wesenlik beïnvloed deur die bedieningsfunksie wat vasgestel is. Die bedieningsfunksie mag egter nooit deur die bedieningsvorm vasgestel word nie.

Figuur 4: Konteks bepaal funksie, en konteks sowel as funksie bepaal vorm

Hierdie feit noodsaak kerklike verskeidenheid indien by hierdie Skriftuurlike beginsel gehou word. Wanneer die fokus op roepingsvervulling is, soos in die geval van Paulus in Handeling 21:17-26, kan die verskeidenheid binne die eenheid geakkommodeer word (vgl. punt 3.2).

5.3.1 Praktiese riglyne

Twee sake moet dus hier onder die kerkraad en gemeente se aandag gebring word. Die eerste, soos in Figuur 3 uitgedruk, rakende 'n Skriftuurlike wisselwerking en 'n meer in-diepte-beskrywing daarvan, soos in Figuur 4 uitgedruk. Dit is belangrik dat hierdie figure nie losgemaak word van hulle wortels in Handeling 21:17-26 en die eksegeese daarvan nie. Dit kan daarom sinvol wees om reeksprediking te doen oor die onderwerp vanuit die teksgedeelte en verwante teksgedeeltes in die eksegeese; Bybelstudies daarvoor uit te werk vir die kleingroepe en ook in die kategetiese aandag daaraan te gee. Ná 'n tyd kan die figure weer in 'n gemeentevergadering aan die gemeente voorgehou word en gevra word of enige onduidelikheid nog bestaan.

In die loop van die onderhoud wat met hulle gevoer is, het die toetspersone bewus geraak van die wisselwerking. Deur lidmate te begelei met behulp van 'n stel vrae kan mense gehelp word om hierdie Skriftuurlike wisselwerking self te ontdek en so groter insig te verseker, eerder as wat dit gedoen word deur bloot inligting oor te dra.

5.4 Baken 4 — Deurbreek van tradisies

Groot soepelheid bestaan in gereformeerde kerkverbande vir plaaslike bediening om 'n verskeidenheid vorme te kan aanneem. Die afwesigheid van hierdie verskeidenheid in die praktyk wil dit laat voorkom of 'n ongeskrewe stel reëls of tradisie verantwoordelik is vir hoofsaaklik eenvormige bediening (vgl. punt 2.4).

Indien by die bogenoemde beginsel van 'n noodwendige unieke bediening van elke plaaslike kerk gehou wil word, is dit nodig om hierdie tradisies noukeurig te identifiseer, te weeg en as bydraend of belemmerend vir roepingsvervulling in die lig van die kontekstanalise te klassifiseer. Die belemmerende tradisies moet dan in die naam van roepingsvervulling op so 'n wyse uitgefaseer word dat die minste moontlike konflik sal plaasvind.

5.4.1 Praktiese riglyne

Die gemeente kan geleentheid gegee word om 'n lys saam te stel van alles wat in hul gemeente gebeur wat hulle meen blote tradisie is. Die kerkraad kan dan hieroor besin en in die lig van die kontekstanalise sekere tradisies aan die gemeente voorhou wat as belemmerend beskou word. 'n Gemeentevergadering kan dan hieroor gehou word om oor die uitfasering of vervanging van sulke belemmerende tradisies te besin.

In die toetsgroep uit die Ooste van Pretoria blyk dat eendersheid as inhiberend beskou word vir roepingsvervulling, terwyl verskeidenheid as bevorderlik vir roepingsvervulling beskou word. 'n Rigtingwyser hier is dus om die sake te identifiseer waarin die betrokke gemeente soos ander gemeentes in dieselfde kerkverband is en dan hierdie moontlike tradisies in die lig van die gemeente se spesifieke roeping daarteen op te weeg.

5.5 Baken 5 — Skep van balans in wisselwerking

Wat die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling betref, blyk dit dat groter klem op enige van die beginsels geplaas kan word ter wille van die herstel van die balans. Só 'n optrede is eerder 'n kwessie van korrekte optrede binne 'n bepaalde konteks om aanstoot te vermy en effektief te bedien, as blote huigelary. Hierdie baken oorvleuel met Baken 4 (Deurbreek van tradisies), maar het die bykomende aksent om die wisselwerking te herstel.

Wanneer 'n oordrewe klem dus geplaas word op die eenheid sodat eenheid verstaan word as eendersheid, moet die fokus op roepingsvervulling en verskeidenheid geplaas word. Wanneer oordrewe klem geplaas word op

verskeidenheid sodat kontak met ander kerke nie meer bestaan nie, moet die fokus op eenheid en roepingsvervulling val.

5.5.1 Praktiese riglyne

Die effektiwiteit van kerklike bediening word in die empiriese ondersoek aan-gevoer as rede om die bedieningstyl aan te pas, oftewel die balans te herstel. Anders gestel: wanneer die bedieningstyl nie meer effektiewe roepingsvervulling tot gevolg het nie, is dit 'n praktiese aanduiding dat 'n herstel in die balans noodsaaklik geword het.

Die kerkraad moet bepaal in watter area in die bediening van die gemeente hulle tans 'n tekort aan balans in hierdie wisselwerking ondervind. Hierdie inligting moet verreken word wanneer die spesifieke roeping van die gemeente en bedieningstrategie bepaal word.

5.6 Baken 6 — Bewerking van eenheid in gemeenskaplike belang

Kerklike bediening is per definisie roepingsvervulling. In hierdie roepingsvervulling behoort kerklike eenheid selfs gehandhaaf te kan word met die strengste van teologiese strominge, tensy die kern van die evangelie aangetas word. Selfs al is kerklike verskille middelmatig, moet die eenheid bewaar word in die roepingsvervulling van die gemeente. Roepingsvervulling is immers die gemeenskaplike belang van alle partye in 'n betrokke gemeente. Optredes wat nie met die kern van die evangelie in stryd is nie, behoort akkommodeerbaar te word.

5.6.1 Praktiese riglyne

'n Nuwe skriftelike verbintenis van elke lidmaat in die gemeente tot roepingsvervulling kan verkry word om hul toewyding aan effektiewe roepingsvervulling te bevestig — hoe dit ook al geformuleer mag word wanneer die spesifieke roeping en strategie van die gemeente later bepaal word. Uit die empiriese ondersoek blyk dit nie moeilik te wees om lidmate se verbintenis daartoe te verkry nie. Dit is 'n belangrike anker waarna in latere konflik teruggekeer kan word.

5.7 Baken 7 — Bewerking van verskeidenheid nie in eie belang nie

Die waterskeiding om eenheid te bepaal is slegs die evangelie van genade en verlossing deur geloof in Jesus Christus (vgl. punt 3.2). Wanneer die hart van die evangelie aangetas word om sogenaamde eenheid te bewaar, of verskeidenheid te akkommodeer, moet dit veroordeel word. Of negatief gestel: Slegs wanneer verskille afbreuk doen aan die evangelie, kan dit nie geakkommodeer word nie. Die pad wat die gemeente stap waarin hulle waarskynlik uiteindelik 'n unieke bedieningsvorm mag aanneem, mag nie deur of in eie belang bepaal word nie. 'n Gemeente se uniekheid is nie ter wille van homself nie, maar ter wille van gehoorsaamheid aan die roeping van God aan daardie spesifieke gemeente in hulle gegewe konteks.

5.7.1 Praktiese riglyne

Wanneer areas later bepaal word waarin die gemeente moet aanpas om die balans te herstel, moet dit geskied in die lig van die Skriftuurlike wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling en die konteksanalise.

Die kerkraad mag geen persoonlike motief of voorkeur in aanmerking neem nie. Die uitgangspunt is gehoorsaamheid aan God. In die bepaling van die gemeente se spesifieke roeping en bedieningstrategie mag verskeidenheid nie maar toegelaat word ter wille van verskeidenheid nie. In afhanklikheid en gebed moet bepaal word watter vorm aangeneem moet word om effektiewe roepingsvervulling in die betrokke gebied te verseker.

5.8 Baken 8 — Akkommodering van mekaar

Wanneer verskille in die kerk voorkom, moet die een die ander altyd as broer of suster in Christus ag. Vanuit hierdie eenheid in Christus moet die verskeidenheid in liefde geakkommodeer en nie veroordeel word nie. Die meer behoudende groep/standpunt mag daarom nie die meer vrydenkende groep/standpunt veroordeel nie en ook nie andersom nie. Kerklike eenheid moet verskeidenheid in sy midde kan akkommodeer.

Wanneer beide groepe op roepingsvervulling fokus, is harmonie moontlik. Die meer vrydenkende groep/standpunt mag nie op die meer behoudende groep/standpunt neersien nie, en ook nie andersom nie. Die meer vrydenkende groep/standpunt moet die meer behoudende groep/standpunt akkommodeer in soverre die verskil 'n geloofskrisis teweeg kan bring. Die beeld van die kerk as één in Christus en getrou aan die eie lewenskonteks moet in die oë van die wêreld te alle tye bewaar word.

5.8.1 Praktiese riglyne

Die gesag van die Woord en die krag van die Heilige Gees is nodig om lidmate in hierdie saak te begelei. Gebed deur die leraar, kerkraadslede en ander gemeentelede is daarom onmisbaar in veral hierdie afdeling. Toerusting in prediking, kategeese, kleingroepe, ensovoorts moet plaasvind met die oog op eerlikheid en integriteit in hierdie verband sodat mense werklik kan bepaal of hulle hul eie agenda dien of besig is om gehoorsaam te wees aan God.

Uiteindelik behoort, in die lig van waarskynlike verskille, 'n uitweg uit die konflik gevind te word deur die fokus te plaas op die roepingsvervulling van die gemeente en nie op persoonlike opinies of behoeftes nie.

6. GEVOLGTREKKING

In hierdie artikel is strategiese bakens en praktiese riglyne is geformuleer waarvolgens 'n kerkraad en gemeente eers moet beweeg voordat hulle hul spesifieke roeping en bedieningstrategie kan bepaal om die gemeente in volwassenheid op te bou en in getalle uit te bou. It is duidelik dat die verrekening van die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling 'n onmisbare rol speel in die bepaling van die spesifieke roeping en bedieningstrategie van die plaaslike kerk ten einde te verseker dat hulle gehoorsaam is aan hulle opdrag van God. 'n Plaaslike kerk moet hulle deeglik van hierdie wisselwerking vergewis voordat hulle besluit om hulle spesifieke roeping en bedieningstrategie te bepaal. Effektiewe plaaslike bediening roep dus om 'n deeglike besinning oor die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling, wat tans nie genoegsaam verreken word nie. 'n Deeglike kennis van hierdie wisselwerking sal die plaaslike kerk help om sy eie spesifieke roeping en bypassende bedieningstrategie in sy eie konteks te bepaal en so effektief en gehoorsaam te bedien.

BIBLIOGRAFIE

DE KOCK, K.

2005. 'n Prakties-teologiese beoordeling van "natural church development" se agt kwaliteitseienskappe van groeiende kerke. Ongepubliseerde M.Th-skripsie. Potchefstroom: PU vir CHO.

DU PLOOY, A. LE R.

2005. Kerkeenheid, kerkverband en kerkskeuring. *Die Kerkblad* 108(3173):18-20.

GAARDER, J.

1999. *Sophie's world*. London: Phoenix.

HEITINK, G.

1999. *Practical Theology. History. Theory. Action domains*. Grand Rapids: Eerdmans.

HENDRIKS, J.

2001. *Gemeente als herberg. Een concrete utopie*. Kamp: Kok.

JOHNSON, L.T.

1992. *The Acts of the Apostles*. Minnesota: Liturgical Press. Sacra Pagina 5.

JOUBERT, S.

1999. Handeling. In: W. Vosloo & F.J. van Rensburg (reds.), *Die Bybellennium* (Vereeniging: CUM).

KISTEMAKER, J.

1990. *New Testament Commentary. Exposition of the Acts of the Apostels*. Grand Rapids: Baker Book House.

NEL, M.

1994. *Gemeentebou*. Johannesburg: Perskor Drukkers.

PALMER, D.W.

1993. Acts and the ancient historical monograph. In: B.W. Winter & A.D. Clarke (eds.), *The Books of Acts in its ancient literary setting* (Grand Rapids: Eerdmans), pp. 2-29.

SCHALEKAMP, M.E.

2005. *Missiones Ecclesiae: 'n Missionêre visie en strategie in gemeentebou ten opsigte van multikulturele kerkplanting*. Ongepubliseerde D.Th.-proefskrif. Potchefstroom: Noordwes Universiteit.

SMIT, C.J. & VORSTER, J.M.

2000. Die GKSA en sy gereformeerde identiteit. *In die Skriflig* 34(4):515-533.

SPOELSTRA, B.

2003. Het die "kerk" God in die GKSA verplaas? *Die Kerkblad* 106(3155):28-29.

STOTT, J.R.W.

1990. *The message of Acts. The Spirit, the church and the world.* Leicester: InterVarsity.

VAN WYK, G.

2005. 'n Strategie vir die opbou van die plaaslike kerk in die lig van die wisselwerking tussen kerklike eenheid, verskeidenheid en roepingsvervulling. Ongepubliseerde M.Th.-skripsie. Potchefstroom: Noordwes Universiteit.

VENTER, H.V.

2004. Die begeleiding van gesinne in die plaaslike kerk binne die konteks van die postmodernisme: 'n Prakties-teologiese benadering. Ongepubliseerde M.Th-skripsie Potchefstroom: PU vir CHO.

VORSTER, J.M.

1996. *Is die kerk funksioneel?* Potchefstroom: Potchefstroomse teologiese publikasies.

1997. Die diens van die Gereformeerde predikant. *In die Skriflig* 31(3):267-282.

VORSTER, N.

2004. Hoe kan ons ons verskille oorkom? *Die Kerkblad* 107(3167):34-36.

WALKER, W.

1992. *A history of the Christian church.* 4th edition. Edinburgh: T&T Clark.

Trefwoorde

Plaaslike kerk

Eenheid

Verskeidenheid

Roepingsvervulling

Strategiese bakens

Key Words

Local congregation

Unity

Diversity

Fulfilment of calling

Strategic landmark